

Statenvoorstel 13/19 A

Voorgestelde behandeling

Procedurevergadering :

PS-vergadering : *Wordt ingevuld door de griffie*

Onderwerp
Jaarstukken 2018

Datum
9 april 2019
Documentnummer
GS: 4504434

Aan Provinciale Staten van Noord-Brabant

Samenvatting

Hierbij bieden wij u de jaarstukken 2018 aan. Hiermee leggen wij verantwoording af aan uw Staten over het in 2018 gevoerde beleid, de geleverde prestaties en de daarvoor ingezette middelen.

2018 was het laatste volle jaar in deze bestuursperiode. Een jaar waarin grote stappen zijn gezet in de realisatie van belangrijke maatschappelijke opgaven waar we voor staan. De (economische) groeikansen voor onze regio die het bestuursakkoord schetst, hebben we afgelopen jaren ten volle benut. In het algemeen inleidend hoofdstuk van de jaarstukken dat tevens dient als verantwoordingbrief zijn de belangrijkste prestaties van 2018 toegelicht. Een meer gedetailleerde verantwoording van bereikte resultaten, prestaties en ingezette middelen is in de jaarstukken verder uitgewerkt per programma en productgroep.

In dit statenvoorstel wordt nader ingegaan op het rekeningresultaat 2018, de overhevelingen, de extra mutaties in de reserves en het netto besteedbaar resultaat.

Het voorstel

1. De jaarstukken 2018 (bijlage 1) van de Provincie Noord-Brabant inclusief de daarbij horende bijlagenbundel met de bijlagen 1 tot en met 14 vast te stellen;
2. In te stemmen met de extra mutaties in de reserves tot een totaalbedrag van € 13,2 miljoen aan extra stortingen en € 5,5 miljoen aan extra onttrekkingen zoals aangegeven in bijlage 2 van het statenvoorstel;

3. In te stemmen met de overheveling van de budgetten 2018 naar 2019 en volgende jaren tot een totaalbedrag van € 11,0 miljoen zoals aangegeven in bijlage 3;
4. Kennis te nemen van het accountantsverslag en de bijbehorende controle verklaring (bijlage 4);
5. Het Meerjarenperspectief Ontwikkelbedrijf Werklocaties en MIPP-projecten (bijlage 5) vast te stellen;
6. De 2e begrotingswijziging 2019 vast te stellen (bijlage 6a).
7. De kredietvotering Gebiedsopgave Oostelijke Langstraat vast te stellen.

Datum

9 april 2019

Documentnummer

GS : 4492918

Inleiding

De Jaarstukken vormen het sluitstuk van de [P&C-cyclus](#). In de jaarstukken 2018 wordt verantwoording afgelegd over de uitvoering van het beleid zoals dat in de begroting 2018 was opgenomen.

De jaarstukken bestaan uit het jaarverslag met daarin opgenomen de programmaverantwoording, de specifieke en verplichte paragrafen en de jaarrekening. De jaarstukken gaan vergezeld van een accountantsverslag met daarbij een controleverklaring.

De jaarstukken zijn samengesteld met inachtneming van het 'Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten' (BBV). Het referentiekader voor de jaarstukken is de begroting 2018 inclusief de vier daarbij horende begrotingswijzigingen die door PS zijn vastgesteld.

Leeswijzer

In de programma's zijn de doelen, prestaties en middelen uit de begroting 2018 opgenomen. Onder het kopje "hebben we daarvoor gedaan wat we wilden doen?" zijn per productgroep van elk programma tabellen opgenomen met drie kolommen. In de eerste kolom is steeds de verwijzing naar de desbetreffende door PS vastgestelde beleidsnota te vinden met in de tweede kolom de bijbehorende prestaties en indicatoren en tot slot is in de derde kolom de verantwoording over de geleverde prestaties vermeld.

In de paragrafen wordt het beleid op een aantal specifieke onderdelen uiteengezet. De paragrafen geven daarmee een dwarsdoorsnede van de programma's op deze onderdelen.

Op grond van het BBV is een zevental paragrafen voorgeschreven. Naast de verplichte paragrafen zijn ook de paragrafen 'Investeringsagenda' en 'Europese programma's' opgenomen waarmee verantwoording wordt afgelegd over de uitvoering van het beleid zoals verwoord in de begroting 2018. Net als vorig jaar is het Burgerjaarverslag als laatste paragraaf toegevoegd.

Verder vindt u in de bijlagenbundel bij de Jaarstukken 2018 de specificaties met betrekking tot de balans.

Aan de jaarstukken is een algemeen inleidend hoofdstuk toegevoegd waarin de verantwoordingsbrief is opgenomen. In dit hoofdstuk geven wij in een beknopt bestek een samenvattend beeld van de hoofdlijnen van de jaarverantwoording. Diepgaandere en uitgebreidere informatie is vervolgens te vinden in de programma-verantwoording en de paragrafen.

Datum

9 april 2019

Documentnummer

GS : 4492918

1 Resultaat op hoofdlijnen

In 2018 hebben we hard gewerkt aan de ambities van Brabant. Brabant is in beweging. De resultaten die we in de begroting 2018 gepland hebben, zijn grotendeels gerealiseerd. Uiteraard zijn er gedurende het jaar zaken anders gelopen dan we vooraf hadden gedacht. Waar daar sprake van is hebben we dat in de verantwoording op de diverse onderdelen toegelicht.

2 Rekeningresultaat

De jaarstukken 2018 laten een netto besteedbaar resultaat zien van € 2,7 mln. Dit is het resultaat dat resteert na verwerking van een aantal voorstellen.

Het netto besteedbaar resultaat komt als volgt tot stand:

Van bruto naar netto	€
Voordelig bruto rekeningresultaat 2018	21.475.281
A Extra toevoegingen aan reserves	-13.240.864
B Extra onttrekkingen aan reserves	5.466.621
C Overhevelingen	-10.962.221
Netto voorlopig resultaat 2018	<u>2.738.816</u>

Het netto besteedbaar resultaat van € 2,7 miljoen vloeit terug naar de algemene middelen. Besluitvorming over de aanwending van het netto resultaat vindt plaats bij het eerst volgend integraal afweegmoment in PS, de begroting 2020.

A /B Correcties i.v.m. extra toevoegingen en onttrekkingen aan reserves.

Zoals uit bovenstaande optelling blijkt, dient er nog rekening te worden gehouden met de noodzakelijke toevoegingen aan reserves tot een bedrag van € 13,241 mln. Deze mutaties moeten op grond van eerdere besluitvorming nog plaatsvinden, maar konden niet meer in de ramingen van de begroting worden verwerkt. Ze konden daardoor formeel - vanwege regelgeving BBV - ook niet in de jaarstukken 2018 zelf worden geëffectueerd. De grootste toevoeging aan de reserves tot een totaalbedrag van € 5,093 mln betreft de Egalisatiereserve Vergunningen Toezicht en Handhaving Omgevingsdiensten. De dotatie in de reserve bedraagt het saldo van de realisaties van de begrotingsposten voor basistaken, verzoektaken, collectieve taken en leges. Deze dotatie verwerken wij ten laste van het jaarrekeningresultaat.

De extra onttrekking moet nog plaatsvinden in 2019 tot een bedrag van € 5,5 mln omdat de verrekening van de PAS-gronden die geraamd stond in 2019 al in 2018 is gerealiseerd. De bijbehorende geraamde dekking uit de reserve dient in de begroting 2019 te worden gecorrigeerd.

Een nadere specificatie van de extra toevoegingen en onttrekkingen is opgenomen in bijlage 2. *U wordt gevraagd in te stemmen met deze mutaties in de reserves.*

Datum

9 april 2019

Documentnummer

GS : 4492918

C Overhevelingen

Uw Staten hebben bij de Najaarsbrief 2011 het overhevelingenbeleid (zie bijlage 3) vastgesteld. Dit beleid biedt ons college de mogelijkheid om binnen de door uw Staten gestelde kaders geplande prestaties en daaraan gekoppelde middelen over te hevelen naar een volgend begrotingsjaar, zodat de uitvoering zonder verdere vertraging plaats kan vinden.

Zonder overhevelingsregels is het zo dat, indien er vertraging optreedt in de uitvoering van jaar 't' geplande prestaties, de voor die prestatie geraamde middelen via het rekeningresultaat zouden vrijvallen naar algemene middelen. Om extra vertraging in de realisatie van beleidsprestaties te voorkomen is door PS het overhevelingenbeleid vastgesteld. Als overhevelingsvoorstellen binnen de kaders van het overhevelingenbeleid vallen - zoals bijvoorbeeld resterende bestuurakkoord-middelen - dan kunnen GS de uitvoering hiervan voortzetten. De overhevelingen worden bij het Statenvoorstel tot vaststelling van de jaarrekening ter besluitvorming aan PS voorgelegd.

Binnen deze kaders stellen wij voor de onderstaande prestaties met daaraan gekoppelde bedragen over te hevelen van 2018 naar 2019 e.v. jaren.

Overhevelingsvoorstellen	€
Voorstellen die aan de criteria voldoen	
<i>Bestuur</i>	
1 Aanpak vakantieparken, betreft ontvangen middelen tot een bedrag van € 100.000 via decembercirculaire voor de jaarschijven 2019/2020	100.000
2 Brabantstad	58.431
3 Veiligheid	69.000
4 Vlaams Nederlandse Delta	124.309
<i>Ruimte</i>	
5 Overheveling gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat	700.000
<i>Natuur, water en milieu</i>	
6 Natuurcompensatie N279	1.146.616
7 Milieu effect rapportages (MER)	100.000

Overhevelingsvoorstellen	€
8 Overeenkomst Waterpoort (Uitg)	14.324
9 Dumpen drugsafval	635.724
<i>Economie</i>	
10 MIT decembercirculaire provinciefonds	890.000
11 MICE -markt	189.239
12 Innovatie met TOP-sectoren	471.618
13 FES-gelden	928.100
14 Middelen digitalisering	243.657
15 Arbeidsmarkt voor de kenniseconomie	1.741.084
16 Uitvoeringsorganisatie Brainport	600.000
17 meerjarenplan BOM	620.260
<i>Mobiliteit</i>	
18 Wegenoverdracht aan gemeenten	513.755
19 Stakingsgelden openbaar vervoer	1.402.881
20 Smartwayz betreft bij decembercirculaire provinciefonds ontvangen bedrag dat in 2019 ten goede komt aan smartwayz in 2019.	413.223
Totaal overhevelingsvoorstellen	10.962.221

Datum

9 april 2019

Documentnummer

GS : 4492918

Een toelichting op deze overhevelingen is opgenomen in bijlage 3.
U wordt gevraagd in te stemmen met deze overhevelingen.

3 Onderbesteding van de begroting

Bij de behandeling van de jaarstukken 2016 in PS in mei 2017 is uitgebreid ingegaan op het hoge percentage onderbesteding van de lasten van ruim 20%. GS hebben toegezegd om daar met ingang van 2017 verbetering in aan te brengen en te sturen op een onderbesteding bij de jaarrekening die lager uitkomt dan 10% van de initiële begroting.

Uitgedrukt in een percentage bedraagt de gerealiseerde onderbesteding t.o.v. de begroting 2018 inclusief de door PS vastgestelde slotwijziging 5,2%.

Bij de bestuursrapportage zijn alle begrotingsramingen nog eens tegen het licht gehouden om na bijstelling van de ramingen tot een zo realistisch mogelijke begroting te komen. Na de bestuursrapportage is alleen nog de 4^e (slot) begrotingswijziging 2018 door PS vastgesteld.

In onderstaande tabel is het effect daarvan te zien.

	Geraamde lasten van begr.2018 t/m de 4e (slot) wijziging
	PS 82/18 14-dec-18
a) Lasten begroting	965.960.601
b) Lasten jaarrekening	916.207.938
c) Saldo	<u>49.752.663</u>
Percentage onder- besteding (c/a x 100%)	5,15%

Datum

9 april 2019

Documentnummer

GS : 4492918

Het totaal van de lasten in de oorspronkelijke begroting kwam uit op € 862,9 mln en is daarna bij de bestuursrapportage door PS bijgesteld naar € 954,3 mln en bij de slotwijziging naar € 966,0 mln.

In de jaarrekening 2018 zijn op grond van het Besluit Begroting Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) naast elkaar de cijfers van de oorspronkelijke begroting, de begroting inclusief alle door PS vastgestelde wijzigingen en de realisatiecijfers zichtbaar. De verklaring van de afwijkingen tussen realisatie en raming bij elk programma heeft op basis van dit besluit betrekking op de verschillen tussen realisatie en begroting na alle vier de door PS vastgestelde wijzigingen op de begroting.

Met een percentage t.o.v. de raming na slotwijziging van 5,2% kan worden geconcludeerd dat GS er in zijn geslaagd om het percentage onderbesteding in de jaarrekening 2018 beneden de 10 % te houden.

Overigens is het beeld van de mate van onderbesteding over de programma's en productgroepen heen divers (zie ook de bijlage 11 van de bijlagenbundel bij dit statenvoorstel).

Om naar de toekomst toe nog beter te kunnen sturen op het voorkomen van (onnodige) onderbesteding, is de onderbesteding nader geanalyseerd.

Er blijken zich verschillende vormen van onderbesteding voor te doen:

a. Goedkopere realisatie (per saldo goedkoper en duurder ca. +/- € 1,9 mln).

De geplande output wordt geleverd, maar de uitvoering valt goedkoper uit dan we geraamd hadden; bijvoorbeeld als gevolg van meevallende aanbestedingsresultaten of een lagere afrekening van een subsidie.

In 2018 vallen in deze categorie bijvoorbeeld:

Bestuur.

Scherpe sturing op centraal onderzoeksbudget € 0,2mln

Lagere kosten voor onderzoeken door PS en lagere reis- en verblijfkosten PS € 0,3 mln

Datum

9 april 2019

Documentnummer

GS : 4492918

Natuur/water/milieu:

Lagere kosten IPO-bodem-ontwikkelgroep € 0,2 mln
Lagere subsidietoekenning PAS € 2,1 mln
Lagere subsidieafrekeningen biodiversiteit € 0,7 mln
Diverse kleinere posten natuur € 1,3 mln

Economie:

Lagere proceskosten brainport actieagenda & communicatie € 1,3 mln
Efficiënte inzet middelen arbeidsmarktbeleid € 0,7 mln
Kosten elektrisch rijden vallen lager uit € 0,2 mln

Mobiliteit: verkeersveiligheid prestatie geleverd voor

Lagere lasten onderhoudsbegroting € 0,2 mln

Cultuur en samenleving: prestatie geleverd met lagere

Diverse posten € 0,3 mln

b. Afhankelijkheid van partners (ca. € 22,5 mln).

Veel van onze doelstellingen realiseren wij samen met partners. Inherent daaraan is dat wij in de realisatie mede afhankelijk zijn van besluitvorming bij die partners. Als bij één van die partners vertraging optreedt, heeft dat consequenties voor onze eigen planning.

In 2018 vallen in deze categorie bijvoorbeeld:

Bestuur:

samenwerkingsverband brabantstad/VND/
en lagere kosten bestuursstructuur € 0,6 mln

Ruimte

Achterstanden bij RVO inzake afgeven POP-subsidies € 1,2 mln

Natuur, water en milieu:

Achterblijvende uitvoering waterschappen op PAS,
maatregelen wateroverlast en STUW/ Kaderrichtlijn
water € 0,5 mln
Vertraging POP3-subsidieproces waterkwaliteit € 1,5 mln
Minder aanvragen voor subsidie drugsdumpingen € 0,6 mln
Minder aanvragen subsidies Natuur € 6,0 mln
Lagere kosten gebiedscontracten door vertraagde goed-
keuring catalogus groen blauwe diensten door Europese cie € 2,3 mln

Mobiliteit:

Vertraagde levering Intelligente verkeersregelininstallaties	€ 1,7 mln
Vertraging samenwerkingsproject Zon op Infra	€ 0,4 mln
Geringe animo voor subsidieprogramma logistiek	€ 0,6 mln
Vertraging wegoverdracht aan Gemert-Bakel	€ 0,5 mln

Datum

9 april 2019

Documentnummer

GS : 4492918

Cultuur en samenleving:

Vanwege het niet aanleggen van de beoogde BMX-baan in Rucphen is de eerder beschikte subsidie van € 350.000 op nihil vastgesteld € 0,4 mln

c. Vertraging (ca. € 10,2 mln).

De oorzaak van de vertraging ligt bij onszelf, omdat we bijvoorbeeld de voorbereidingstijd en/of de doorlooptijd van de uitvoering verkeerd hebben ingeschat of omdat bijvoorbeeld juridische procedures voordat met de uitvoering begonnen kan worden meer tijd vergen.

In 2018 vallen in deze categorie bijvoorbeeld:

Natuur/water/milieu:

Vertraging subsidieregeling herstel vennen	€ 0,4 mln
Vertraging uitvoering bodemsaneringen	€ 2,3 mln
Vertraging MER-procedures	€ 0,2 mln
Vertraging afrekening transitie-projecten DLG	€ 1,3 mln

Economie:

Afwikkeling innoveren met topsectoren kost meer tijd	€ 3,2 mln
Vertraging uitvoering bestuurlijk pact arbeidsmarkt	€ 1,1 mln
Ontwikkelplan Aviolanda vergt meer tijd	€ 0,9 mln

Mobiliteit:

Achterblijvende subsidies snelfietsroutes	€ 0,5 mln
Vertraging reizigersaanpak SmartwayZ	€ 0,2 mln
Vertraging gezamenlijk verkeersmanagement	€ 0,2 mln

Cultuur en samenleving:

latere openstelling subsidieregeling door vertraging uitvoering Europees programma Demi more € 0,2 mln

d. Afwikkeling eerdere jaren (ca. € 27,2 mln).

Deze categorie betreft administratieve (af)verwerking in het lopende jaar van zaken uit voorgaande jaren die geen relatie hebben met de realisatie in het lopende jaar, maar die wel als onderbesteding 'zichtbaar worden'.

Bijvoorbeeld positieve afwikkelingsverschillen van in het verleden aangegane verplichtingen.

In 2018 vallen in deze categorie bijvoorbeeld:

Ruimte:

afwikkeling subsidies voorgaande jaren mbt kanaalzone
Helmond € 3,9 mln en Brainport Oost € 0,9 mln. € 4,8 mln

Datum

9 april 2019

Documentnummer

GS : 4492918

Natuur/water/milieu:

Afrekening Omgevingsdiensten € 5,2 mln-
Voordelig afwikkelingsverschil biodiversiteit € 0,7 mln
Voordelige afwikkelingsverschillen Lenteakkoord-projecten € 3,7 mln

Economie:

Afwikkeling subsidies BOM € 0,6 mln
Afwikkeling maintenance € 1,0 mln

Mobiliteit:

Afwikkelingsverschillen Fiets in de versnelling € 0,3 mln
Afwikkeling regionale uitvoeringsprogramma's € 0,8 mln
Afwikkelingsvoordelen van subsidies voorgaande jaren € 9,9 mln

Cultuur en samenleving : afwikkeling uit eerdere jaren van
subsidies BKKC € 0,1 mln

e. Overig (per saldo ca.-/- € 8,3 mln).

Deze categorie betreft voornamelijk bijstellingen aan het einde van het jaar met het oog op het adequate niveau van voorzieningen in de jaarrekening. In 2018 vallen in deze categorie bijvoorbeeld:

Mobiliteit:

Doorberekende korting op stakingsdagen openbaar vervoer € 1,4 mln
Overige onderbesteding als gevolg van o.a. lagere indexatie € 3,4 mln

Algemene middelen:

Restant centrale post onvoorzien € 1,3 mln

Een uitgebreide toelichting op de afwijkingen t.o.v. de begroting inclusief begrotingswijzigingen is naast de toelichting per programma, in één totaaloverzicht opgenomen in de jaarstukken op blz. 192 t/m 211

Overschrijdingen van de begroting

Een toelichting op de begrotingsoverschrijdingen is opgenomen in de bijlagenbundel in bijlage 10. Het gaat hierbij om kostenoverschrijdingen van de begroting die passen binnen het beleid maar niet tijdig konden worden gesignaleerd en daarmee ook niet tijdig in een bijstelling van de begrotingsraming aan PS ter besluitvorming konden worden voorgelegd. Met de vaststelling van de jaarstukken 2018 door PS wordt ook deze bijlage met begrotingsoverschrijdingen geautoriseerd.

4 Controleverklaring en accountantsverslag

Ernst & Young, aangewezen als deskundige bedoeld in artikel 217 van de Provinciewet, heeft de provinciale jaarrekening 2018 gecontroleerd. Het accountantsverslag en de controleverklaring zijn bij het statenvoorstel opgenomen in bijlage 4.

Datum

9 april 2019

Documentnummer

GS : 4492918

Wij hebben kennis genomen van de verklaring van de accountant over zowel rechtmatigheid als de getrouwheid van de jaarrekening en onderschrijven de in het accountantsverslag opgenomen adviezen.

In onze reactie op de bevindingen van de accountant richten we ons bij de onderstaande punten volledig op de adviezen en aanbevelingen die in het verslag zijn opgenomen.

De schuingedrukte teksten betreffen de desbetreffende passages in het accountantsverslag.

Accountantsverslag blz 7 – Afwijkingen in lasten en baten t.o.v. van de begroting

Wij constateren dat de baten ten opzichte van de begroting per saldo beperkt afwijken (0,1%) ten opzichte van voorgaand jaar (2017: 13,9%). Wij achten dit een goede ontwikkeling. We constateren daarbij wel dat afwijkingen op productgroepniveau nog wel groot kunnen zijn. Deze afwijkingen vallen veelal weg door de mutatie in de reserves.

Ten aanzien van de lasten constateren wij dat de afwijking van 5,2% in lijn ligt met voorgaand jaar (5,0%). De grootste afwijkingen liggen net zoals in voorgaande jaren in de programma's 3, 4 en 5. Ook bij de lasten geldt dat afwijkingen per productgroepniveau groot kunnen zijn. We adviseren Gedeputeerde Staten deze constatering mee te nemen in de volgende fase van de verbetering van uw begrotingsbeheer.

In totaliteit constateren wij dat het begrotingsbeheer ten opzichte van voorgaand jaar is verstevigd. De acties hebben ertoe geleid dat de afwijking op de baten fors is verminderd en op de lasten stabiel blijft. Wel merken wij op dat verdere verbetering nog mogelijk is op productgroepniveau. Daarbij vragen we met name uw aandacht voor een betere sturing op het tijdiger signaleren van afwijkingen onderbesteding, incidentele lasten en het sneller intern signaleren van positieve afwijkingen op subsidieafrekeningen.

Reactie

De accountant merkt terecht op dat de ramingen in het kader van het begrotingsbeheer nog verder verbeterd kunnen worden.

Naar aanleiding van de grote afwijkingen in de jaarrekening 2016 t.o.v. de begroting is een proces van realistisch ramen gestart. De ingeslagen weg van realistisch ramen halverwege 2017 was niet alleen gericht op bijstelling van de ramingen in de begroting 2017. Die actie heeft ook bijgedragen aan een realistischer begroting 2018. Vervolgens is ook gedurende 2018 gestuurd op

een realistische begroting waarmee de afwijkingen tussen raming en realisatie verder zijn teruggedrongen. Met het proces van de bestuursrapportage 2019 voor de boeg, zetten we in op een nog verdere verbetering van de ramingen 2019 en daarmee op een verdere verbetering van de begroting 2020.

Datum

9 april 2019

Documentnummer

GS : 4492918

Accountantsverslag blz 10 – Omvang jaarstukken

Wij hebben vastgesteld dat het jaarverslag overeenkomstig de provinciewet is opgesteld en verenigbaar is met de jaarrekening. Verder hebben wij vastgesteld dat de verplichte paragrafen zijn toegevoegd. Wel merken wij nog steeds op dat het totale document omvangrijk is. We adviseren u in het kader van de reeds ingezette acties binnen het platform Planning & Control en de vernieuwing van de BBV, de inhoud, indeling en omvang van uw jaarrekening te blijven evalueren.

Reactie

Zoals de accountant aangeeft is het pakket van de jaarstukken omvangrijk. Enerzijds hangt dat samen met de verder uitdijende regelgeving waaraan moet worden voldaan. Anderzijds is dit inherent aan de gekozen indeling van de begroting.

Naleving van de regelgeving van het BBV vereist dat diverse specificaties en bijlagen bij begroting en jaarstukken moeten worden opgenomen. Gelet daarop is er niet veel winst te halen als het gaat om het compacter maken van het pakket-jaarstukken.

Wel is nog winst te halen bij de indeling, presentatie en structuur van de begroting.

Met het oog op een betere sturing door GS en PS op de begroting wordt voor het begrotingsjaar 2020 een nieuwe indeling van de begroting voorbereid. Indien PS met die gekozen indeling kunnen instemmen, leidt dit met ingang van begrotingsjaar 2020 mogelijk wel tot minder omvangrijke begrotings- en verantwoordingsdocumenten.

Accountantsverslag blz 14 – risicobeheer overige verstrekte langlopende geldleningen

Wij constateren dat de risico-analyse ten aanzien van de waardering aan kwaliteit heeft gewonnen. Echter, het risicobeheer aangaande deze leningen kan nog structureler (hogere periodiciteit) en meer worden ingebed in uw beheerssysteem (zichtbaarheid van de uitgevoerde analyses). Gezien de diversiteit van verstrekkingen - en feit dat deze positie steeds verder toeneemt - vragen wij tevens uw aandacht voor de transparantie rondom het financiële risico van deze verstrekkingen. Wij kunnen ons voorstellen dat Provinciale Staten in de paragraaf Treasury worden geïnformeerd over de kredietwaardigheid en ontvangen zekerheden aangaande deze leningen.

Reactie

Zoals de accountant aangeeft kan het risicobeheer nog structureler worden ingebed in het beheersysteem. Daarmee is al een start gemaakt.

Voor de verantwoording 2019 bezien we hoe PS kunnen worden geïnformeerd over de kredietwaardigheid en de ontvangen zekerheden die voor deze leningen zijn afgegeven. Met de accountant is van gedachten gewisseld over hoe dit concreet zou kunnen worden vormgegeven.

Wij denken daarbij aan een aanvulling in de paragraaf treasury in de jaarstukken waarbij met behulp van een staafdiagram de omvang van de verstrekte leningen i.r.t. de afgegeven zekerstellingen aan begin en eind van het jaar in beeld worden gebracht met een korte toelichting op de belangrijkste ontwikkelingen daarin gedurende het jaar.

Accountantsverslag blz 15/16 - gevolgen van de handreiking van commissie BBV voor het verantwoorden van subsidies

In de jaarrekening 2018 van de provincie zijn de subsidieasten verantwoord op basis van het voorzichtigheidsprincipe. Hierbij wordt de subsidieast geheel verantwoord op het moment dat de verplichting wordt aangegaan. Een voordeel van dit stelsel is dat PS een goed inzicht heeft het beklemd vermogen uit hoofde van reeds verstrekte subsidies en sturing op de begroting beter mogelijk is. Wij constateren echter dat deze verwerkingswijze niet in overeenstemming is met de door de Commissie in januari 2019 voorgeschreven verwerkingswijze.

Gezien de uitspraak van de Commissie BBV dat deze handreiking geen impact heeft op 2018 en in ieder geval vanaf 2019 toegepast dient te worden, kunnen wij instemmen met de verwerkingswijze in de jaarrekening 2018. Een belangrijke overweging daarbij is dat de huidige verwerkingswijze toereikend is toegelicht in de jaarrekening. Gezien de verwachte forse financiële impact op het vermogen (en de overlopende passiva) van een stelselwijziging naar het toerekeningbeginsel, hebben wij in onze controleverklaring een onverplicht toelichtende paragraaf opgenomen voor de benadrukking van een aangelegenheid. In deze paragraaf verwijzen wij naar de toelichting in de jaarrekening waarin staat op welke wijze de subsidieasten in de jaarrekening 2018 zijn verwerkt.

Wij hebben de volgende observaties:

- ▶ *door de organisatie zijn intensieve controles uitgevoerd ten aanzien van subsidieasten en de hier aan gerelateerde overlopende passiva post;*
- ▶ *de subsidieasten in de jaarrekening 2018 (en de hier aan gerelateerde overlopende passiva post) zijn juist verantwoord in de jaarrekening.*

Wij merken op dat indien de Commissie BBV vasthoudt aan haar handreiking, dan is een stelselwijziging naar het toerekeningsbeginsel vanaf 2019 verplicht.

Datum

9 april 2019

Documentnummer

GS : 4492918

Een stelselwijziging naar het toerekeningsbeginsel zal een forse vrijval betekenen van de huidige reservering die is gevormd uit hoofde van verstrekte subsidies. Teneinde het inzicht te houden op het vrij besteedbaar vermogen, adviseren wij een specifieke bestemmingsreserve te vormen.

Datum

9 april 2019

Documentnummer

GS : 4492918

Wij constateren daarnaast dat een stelselwijziging naar het toerekeningsbeginsel een complexe en omvangrijke transitie betreft en daarnaast een ingrijpende impact heeft op de bedrijfsvoering. Wij adviseren Gedeputeerde Staten om de ontwikkelingen te blijven volgen en tijdig te anticiperen op de consequenties die hier uit voortvloeien.

Reactie

Naleving van de handreiking van de commissie BBV met ingang van 2019 betekent dat pas laat in het jaar - op basis van de meest actuele informatie van de subsidie-ontvangers over de stand van zaken m.b.t. de te leveren prestaties die horen bij de door de provincie verstrekte subsidies - het adequate niveau van de lasten 2019 in de begroting kan worden bepaald.

Dat leidt ertoe dat de ramingen in de begroting van subsidielasten (dat is een substantieel deel van de begroting) op basis van toepassing van de handreiking gedurende een groot deel van het begrotingsjaar erg onzeker zijn.

Pas als tegen het einde van het jaar de informatie van de subsidie-ontvangers over de uitvoering van prestaties beschikbaar komt, zijn de subsidielasten in de begroting met meer zekerheid op te nemen.

Als dan blijkt dat prestaties in het begrotingsjaar slechts gedeeltelijk zijn gerealiseerd, dient voor het jaar daarop nog rekening te worden gehouden met de resterende subsidieverplichtingen die horen bij het nog te leveren deel van de prestaties.

Deze werkwijze maakt de sturing van de begroting door PS in onze ogen onnodig ingewikkeld en bevordert bovendien het inzicht in het vermogen niet als nog rekening moet worden gehouden met aanzienlijke subsidieverplichtingen.

Dat de naleving van de handreiking van de commissie BBV de nodige aanpassingen met zich brengt is gelet op de omvang van de verstrekte subsidies door provincies volstrekt duidelijk. In interprovinciaal verband is gepoogd de handreiking door de commissie te laten intrekken omdat de handreiking veel extra administratieve lasten voor de provincies en gesubsidieerde instellingen oplevert zonder dat daar een duidelijk voordeel tegenover staat.

De commissie BBV blijft vooralsnog in mondeling overleg bij het standpunt dat de handreiking volledig in 2019 dient te worden nageleefd. Een schriftelijke officiële reactie is nog te ontvangen.

Met het oog op een daaraan aangepaste wijze van verwerken van subsidielasten in de administratie zal in overleg tussen de eenheden subsidies, financiën en de beleidsunits de huidige verwerkingswijze worden bijgesteld.

Accountantsverslag blz 17/18 – Naleving Europese aanbestedingsregels en provinciale inkoop- en aanbestedingsbeleid

Op basis van de door ons uitgevoerde controlewerkzaamheden hebben wij de volgende constatering:

Van de totale inkoop in 2018 is een totaalbedrag van € 3,9 miljoen (€ 2017: 2,9 miljoen) niet volgens de Europese aanbestedingsrichtlijnen aanbesteed en daarmee financieel onrechtmatig. Dit betreft 0,3% van de totale opboekingen crediteuren in 2018. Van de geconstateerde fouten betreft € 1,1 miljoen een "doorlooptfout" vanuit voorgaand jaar en € 2,8 miljoen nieuwe fouten.

We constateren dat de rechtmatigheidsfouten met name toezien op inhuur- en diverse (advies)diensten van verschillende aard. Voor één specifieke aanbesteding in 2018 constateren wij dat op dit moment nog onvoldoende controle-informatie beschikbaar is om vast te kunnen stellen of dit contract al dan niet rechtmatig is aanbesteed. Wij hebben deze onzekerheid meegewogen in ons rechtmatigheidsoordeel (totaal € 3,3 miljoen).

Ten aanzien van de totale inkoop met betrekking tot werken zijn in 2018 geen onrechtmatigheden geconstateerd.

Nog niet voor alle inkoop kleiner dan de EU aanbestedingsdrempels, waar een afwijkende inkoopstrategie is gevolgd, is een motivatie ten aanzien van deze afwijking aanwezig. Op basis van de per 1 april 2013 ingevoerde aanbestedingswet dient deze motivatie er wel te zijn. Wij adviseren u naar de toekomst toe deze motivatie aan de voorkant te borgen.

Tot slot constateren wij dat niet in alle gevallen de gunning achteraf is gepubliceerd waar dit wel vereist is.

Wij adviseren het College van Gedeputeerde Staten maatregelen te treffen om de rechtmatigheid van inkoop en aanbestedingen preventief te waarborgen.

Reactie

Tegen de achtergrond van de complexe regelgeving voor inkoop- en aanbesteding wordt gezocht naar de juiste balans tussen doelmatigheid en rechtmatigheid.

Op dit moment wordt een root cause analyse uitgevoerd om te achterhalen hoe de onrechtmatigheden tot stand zijn gekomen en wat we daarvan naar de toekomst toe kunnen leren. Met de directie wordt deze analyse gedeeld en worden maatregelen besproken om onrechtmatigheden in de toekomst verder terug te dringen.

Accountantsverslag blz 20 Financieel afsluitproces: juistheid afgrenzing vooruitontvangen subsidiebedragen

In de jaarrekening 2018 zijn omvangrijke ontvangen subsidiebedragen – voor zover zij nog niet tot besteding zijn gekomen – verantwoord als overlopend

Datum

9 april 2019

Documentnummer

GS : 4492918

passiefpost. Op basis van onze controle hebben wij de volgende bevindingen geconstateerd (welke zijn gecorrigeerd in de definitieve jaarrekening):

Datum

9 april 2019

Documentnummer

GS : 4492918

- *een tweetal decentralisatie-uitkeringen ter hoogte van € 7,6 miljoen waren verantwoord als ontvangen voorschotbedragen onder de overlopende passiva. In lijn met de uitspraak van de Commissie BBV geldt voor decentralisatie-uitkeringen geen verantwoordingsplicht, waardoor deze middelen niet onder de overlopende passiva kunnen worden verantwoord;*
- *een tweetal in 2018 vrijgevallen vooruitontvangen subsidiebedragen zijn ten onrechte niet vorig jaar vrijgevallen (€ 3,9 miljoen). Het verwerken van deze vrijval in 2018, waar deze feitelijk in 2017 had moeten plaatsvinden, heeft een resultaat verhogend effect van € 3,9 miljoen).*

Bovenstaande bevindingen bedragen in totaliteit € 11,5 miljoen. Wij adviseren het afsluitproces rondom de transitorische posten aan te scherpen om deze bevindingen in de toekomst te voorkomen.

Reactie

Op aangeven van en in overleg met de accountant zijn deze subsidiebedragen in de jaarrekening gecorrigeerd. In het afsluitproces van de jaarrekening wordt de juiste verantwoording van de ontvangen uitkeringen/subsidiebedragen op dit punt verder aangescherpt.

Accountantsverslag blz 21 Voorziening nazorgfonds

Binnen het Nazorgfonds van de provincie Noord-Brabant is per 31-12-2018 sprake van een negatieve egalisatiereserve van € 1,2 miljoen. Deze negatieve egalisatiereserve is ontstaan doordat sinds langere tijd het netto resultaat van de belegde voorziening lager is dan de jaarlijkse oprenting van de voorziening.

De provincie Noord-Brabant is wettelijk gezien verantwoordelijk voor eeuwig durende nazorg voor gesloten stortplaatsen. Zij dient, indien het Nazorgfonds financieel niet in staat is nazorg te kunnen leveren, de nazorg op zich te nemen. Gezien de negatieve stand van de egalisatiereserve bij het Nazorgfonds heeft de provincie - in overeenstemming met het statuut - voorzichtigheidshalve in de jaarrekening 2018 een voorziening gevormd ter hoogte van de negatieve egalisatiereserve van € 1,2 miljoen. De situatie is daarnaast toereikend toegelicht in de jaarstukken.

Wij kunnen instemmen met dit voorzichtige standpunt, maar merken op dat - gegeven het egaliserend karakter van deze reserve - sprake kan zijn van een tijdelijk negatieve stand. Er is op dit moment geen sprake van een acuut tekort en dus bijstortverplichting voor de provincie. Wij adviseren Gedeputeerde Staten - mede op basis van het beleggingsplan en onderliggende rendementsverwachtingen - de huidige systematiek te her-evalueren.

Reactie

De voorziening voor het nazorgfonds wordt gevormd voor verliezen en tekorten die op het moment van de jaarrekening geconstateerd worden.

Wij realiseren ons dat dit niet direct leidt tot een liquiditeitsprobleem bij het nazorgfonds en dat deze verliezen en tekorten per jaar schommelen.

Toch blijven we van mening dat de getroffen voorziening noodzakelijk is om een juist beeld te geven van de verliezen/tekorten waarvoor de provincie verantwoordelijk is, als gevolg van de eeuwig durende nazorg van gesloten stortplaatsen.

Datum

9 april 2019

Documentnummer

GS : 4492918

Accountantsverslag blz 24 corruptie- en omkopingsrisico's

Uw provincie maakt deel uit van de overheidssector waarin corruptie vaker dan bij andere sectoren voorkomt. Dit komt onder andere omdat veel transacties met een relatief grote omvang plaatsvinden, de transparantie over marktprijzen niet in alle gevallen voldoende is om te beoordelen en frequent zaken gedaan wordt met andere corruptiegevoelige sectoren (vastgoed, constructie, infrastructuur etc.).

Hierdoor hebben wij dit als aandachtspunt in onze controle meegenomen.

*Corruptie is een wereldwijd probleem waar het ook uw verantwoordelijkheid is om corruptie binnen uw provincie te voorkomen. Onze beroepsregels zijn in de praktijkhandreiking *Corruptie*, een relevant onderwerp in het kader van (controle)werkzaamheden van de accountant verder aangescherpt, hetgeen tot aanvullende werkzaamheden heeft geleid. De provincie Noord-Brabant beschikt sinds 2017 over een uitgebreid werkplan aangaande integriteitsonderzoeken op de diverse significante processen binnen de provincie.*

Deze onderzoeken worden door de afdeling Auditing & Procesmanagement uitgevoerd. Ten opzichte van vergelijkbare organisaties loopt de provincie Noord-Brabant hiermee voorop. We adviseren u dit instrument verder door te ontwikkelen.

Reactie

De werkzaamheden m.b.t. integriteitsonderzoeken worden ook in 2019 doorgezet en verder uitgebouwd.

Verder heeft de provincie op grond van de Wet Bibob een instrument in handen om te voorkomen dat strafbare feiten worden gefaciliteerd. De provincie Noord-Brabant heeft sinds 2012 een eigen Bibob-eenheid die zorgt voor een structurele toepassing van de Wet Bibob in door de provincie aangewezen gevallen.

Accountantsverslag blz 25 Herinrichting financieel systeem

Wij constateren dat de geplande herinrichting van het financieel systeem – welke aanvankelijk eind 2018 gepland stond – uitgesteld is tot medio 2019. Zoals eveneens in onze boardletter 2018 opgenomen constateren wij dat een dergelijke transitie complex is en een grote impact kan hebben op de bedrijfsvoering. Wij adviseren GS aandachtspunten zoals genoemd in onze

boardletter 2018 mee te nemen in het proces van de transitie en zorg te dragen voor aanvullende controles rondom de betrouwbaarheid van de gegevens-overdracht. De laatste dient uitgewerkt te worden in een conversieplan.

Datum

9 april 2019

Documentnummer

GS : 4492918

Reactie

De aanbevelingen van de accountant bij de boardletter t.a.v. de overgang naar het nieuwe financiële systeem zijn over de volle breedte opgepakt. Hierover is bij gelegenheid van de boardletter al aan PS gerapporteerd.

Ook t.a.v. de conversie worden de afspraken aangescherpt en zo mogelijk in overleg met EY volledig uitgewerkt.

5 Meerjarenperspectief Ontwikkelbedrijf, Werklocaties en Mipp-projecten (bijlage 5)

Provinciale Staten hebben op 23 februari 2018 het Beheersstatuut Ontwikkelbedrijf provincie Noord- Brabant vastgesteld, hierna te noemen het Beheersstatuut Ontwikkelbedrijf versie 2.0 (Besluit PS 3/18). Volgens dit statuut (regel 1.4.-1) leggen gedeputeerde staten tweemaal per jaar, gelijktijdig met de begroting en de jaarstukken van de provincie, ter vaststelling een Meerjarenperspectief ontwikkelbedrijf aan Provinciale Staten voor.

Dit meerjarenperspectief bevat actualisaties van projecten en verkenningen van het Ontwikkelbedrijf, programma werklocaties en de MIPP-projecten. Specifiek ten aanzien van de MIPP zijn er geen projecten die momenteel naar de besluitvormingsfase gaan. De begroting 2020 is daarvoor het eerste integrale moment via de MIPP. De bijlage bij dit statenvoorstel wordt ter vaststelling aangeboden aan Provinciale Staten.

6 Begrotingswijziging 2019 (bijlage 6)

Door PS is ingestemd met de P&C-cyclus waarin naast de begroting en de jaarstukken gedurende het begrotingsjaar een integrale bestuursrapportage aan PS wordt voorgelegd t.b.v. de bijsturing op de begroting.

PS hebben bij de behandeling van de P&C-documenten aangedrongen op een hogere frequentie van de rapportagemomenten. Om tegemoet te komen aan die wens is er voor gekozen om niet alle bijsturingsinformatie op te sparen tot het moment van de bestuursrapportage, maar vooruitlopend daarop al bij de jaarrekening een soort van tussenrapportage aan PS voor te leggen waarmee al in een eerder stadium de ramingen in de begroting worden geactualiseerd.

De tweede begrotingswijziging 2019 die nu ter besluitvorming bij dit statenvoorstel voor ligt geeft daar invulling aan en bevat de volgende categorieën van bijstellingen in de begroting 2019:

- 1) Verwerking van de bijstellingen vanwege overhevelingen;
- 2) Verwerking van de extra benodigde toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves;

- 3) De verwerking van de eerdere besluitvorming van PS;
- 4) De verwerking van de herplanning van de inzet van reserves op basis van de realisaties in de jaarrekening;
- 5) De verwerking van de overige mutaties van administratief technische aard.

Datum

9 april 2019

Documentnummer

GS : 4492918

In de specificatie van de 2^e begrotingswijziging 2019 zijn deze bijstellingen inzichtelijk gemaakt en de toelichting op de tweede begrotingswijziging zijn de bijstellingen per categorie en per productgroep van de begroting van een korte toelichting voorzien.

De tweede begrotingswijziging 2019 omvat tevens het bijgesteld investeringsschema rekening houdend met de realisatie van de investeringen in 2018 en de effecten die dat heeft op de planning van 2019 en verdere jaren.

De begroting 2019 zoals oorspronkelijk door PS is vastgesteld in november 2018 blijft met de eerste wijziging 2019 zoals door PS vastgesteld in december 2018 en met deze tweede wijziging volledig in evenwicht.

7 Kredietvotering Gebiedsopgave Oostelijke Langstraat

Op 29 juni 2018 hebben PS het provinciaal inpassingsplan voor GOL vastgesteld. Met dit besluit zijn de financiële kaders bepaald en kostendekking van de uitvoering zeker gesteld. Tijdens de behandeling van het voorstel in PS is tevens de toezegging (4380722) gedaan dat de uitvoering van GOL binnen de vooraf geformuleerde scope en budget te blijven. Omdat de provincie penvoerder is bij de uitvoering van deze gebiedsopgave, heeft dit tot gevolg, dat de provincie kosten maakt (voorfinanciert) en deze kosten bij de partners in rekening brengt.

Ten behoeve van de uitvoering van de Uitvoeringsovereenkomst GOL d.d. 13 februari 2019 stellen wij voor de volgende (voorfinancierings)kredieten te voteren: € 100.776.918 aan uitgaven en € 100.776.918 aan inkomsten. Na afronding van het project is de gehele voorfinanciering ingelopen en resteren er geen lasten voor de provincie. De Provinciale bijdrage vindt plaats via subsidieverlening. Daarover is reeds besloten en de subsidieverlening is in de begroting opgenomen.

8 Overige bijlagen bij dit statenvoorstel ter kennisneming

a-) Verantwoording (provinciale) Onderzoeken en Adviezen 2018 (bijlage 7)

Zoals met uw Staten is afgesproken, verantwoorden wij ons jaarlijks bij de jaarrekening over de uitvoering van onderzoeken en adviezen. Deze verantwoording is als bijlage bij dit statenvoorstel opgenomen.

b-) Zorgplicht archieven (bijlage 8)

In november 2013 (GS nr. 3457443) is de Archiefverordening van de provincie Noord-Brabant 1996 gewijzigd. Conform artikel 8 brengen Gedeputeerde Staten eenmaal per jaar verslag uit aan Provinciale Staten over wat zij hebben verricht ter uitvoering van de zorg van de archiefbescheiden van de provinciale organen, voor zover deze niet zijn overgebracht naar een archiefbewaarplaats. Het verslag over 2018 is als bijlage ter kennisneming bij dit Statenvoorstel opgenomen.

Datum

9 april 2019

Documentnummer

GS : 4492918

Bevoegdheid

Het is de bevoegdheid van Provinciale Staten om de jaarstukken vast te stellen.

Bijlagen

Bijgevoegd treft u de volgende bijlagen aan:

1. Jaarstukken 2018 inclusief bijlagenbundel
2. Extra toevoegingen aan reserves
3. Overhevelingen
4. Accountantsverslag en Controleverklaring
5. Meerjarenperspectief Ontwikkelbedrijf, Werklocaties en MIPP-projecten (vast te stellen)
- 6a. 2e Begrotingswijziging 2019 (vast te stellen, inclusief effecten extra mutaties in reserves en effecten overhevelingen)
- 6b. tussenrapportage begrotingsuitvoering waarin de begrotingswijziging is toegelicht (ter kennisneming).
7. Verantwoording Onderzoeken en adviezen 2018 (ter kennisneming)
8. Verantwoording zorgplicht archieven (ter kennisneming)

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant,

de voorzitter,

de secretaris,

prof. dr. W.B.H.J. van de Donk

drs. M.J.A. van Bijnen MBA

Programmamanager: mevrouw M.C.A. Buuron, (073) 680 88 21,
mbuuron@brabant.nl.

Opdrachtnemer: de heer J.B.A.M. Eppenhof, (073) 680 84 53,
jeppenhof@brabant.nl.